

ATITUDINE INTERETNICĂ ȘI PLURICULTURALITATE**Țurcanu-Ciobanu Viorica .**

Republica Moldova construiește statul bazat pe drept. Democratizarea țării, conștientizarea de societatea civilă a Ideii Europene se statornicește tot mai amplu în conștiința națională. Adeziunea față de ideea proeuropeană a favorizat adoptarea unor strategii comune de integrare europeană: în noiembrie 2003 Președintele Republicii Moldova Vladimir Voronin a înaintat declarația despre orientarea politică spre Europa a statului nostru.

Conceptul de europenitate cuprinde și sistemul instructiv-educativ. În ultimii ani se racordează la standardele unui învățământ european sistemul educațional. În centrul procesului de învățământ este elevul, necesitățile lui, adoptarea unui nou sistem de predare-învățare-evaluare.

Legea Învățământului include (alături de alte aspecte) și conceptul de interculturalitate, exprimat în Art.5(2,e) din Carta Națiunilor Unite - "educație pentru înțelegere, toleranță, pace egalitate între sexe, pentru prietenia între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase".

Menționăm și documentul Curriculumul de bază, în care scrie că "deschiderea multiculturală sporește speranța de integrare oportună și eficientă a învățământului din Republica Moldova în sistemul de valori al civilizației europene, din care poporul nostru face parte prin unitatea de spațiu și istorie, păstrându-și filonul congenital al identității sale naționale." Deasemenea adoptarea aceluiași valori europene ale educației, elaborarea în temeiul acestora a Concepției dezvoltării învățământului în Republica Moldova, a curriculumurilor pentru disciplinele școlare, structurarea lor pe paradigma educațională (cunoștințe, capacități, atitudini) a sporit semnificația reformei; fondarea unei noi strategii educaționale în Republica Moldova - Educație pentru alteritate de Centrul Educațional "Pro Didactica" este binevenită.

Conceptul de educație pentru alteritate pe care se bazează interculturalitatea apare cu necesitate obiectivă, incluzându-se în sistemul de valori al noilor educații - concept educațional instituit de UNESCO la inițiativa profesorului român George Văideanu.

Potrivit Dicționarului Enciclopedic al Educației (ediție din Franța) Interculturalitatea, se poate defini ca un mod de apropiere a altei culturi și de interpretare a problemelor și situațiilor prin contactul grupelor sau indivizilor aparținând la culturi diferite. Atunci competența interculturală, conform teoriei competențelor, nu reprezintă altceva decât integrarea celor trei științe adică a tuturor cunoștințelor, aptitudinilor, priceperilor și atitudinilor vizavi de cultura celuilalt care să se regăsească într-un comportament intelectual, capabil să rezolve diversele situații de natură socială interetnică.

Școala ar trebui să adopte o atitudine de neutralitate față de atașamentul etnic al elevilor săi, luând în considerație perspectiva competențelor și calificărilor universale elucidând diferențelor culturale și etnice? Considerăm că școala trebuie să manifeste o

atitudine tolerantă în spiritul cunoașterii cât mai ample a diverselor culturi, nu numai a Franței, prin intermediul lecțiilor de limba franceză, a Germaniei, prin intermediul lecțiilor de limba germană, dar și a etniilor cu care locuim în comunitate rurală sau urbană - țigani, bulgari, evrei, ucraineni, etc.

Ce prezintă atitudinea interculturală, atitudinea interetnică și atitudinea multiculturală?

Atitudine interculturală. Formă de răspuns la pluralismul cultural prin care, stipulându-se afirmarea fiecărei culturi cu normele specifice, se ajunge la o sinteză de elemente comune, pentru conturarea unui mediu modelator ca bază a înțelegerii la nivel zonal sau mondial, în vederea construirii unei civilizații noi. Școala, acceptând principii ca toleranța, respectul reciproc, egalitatea ori complementaritatea valorică a culturilor etc., va fructifica diferențele culturale și valorile spirituale locale, dar le va racorda, simultan, la valorile generale ale umanității. Și aceasta, prin pregătirea elevului pentru receptarea valorilor generale, integrative fără însă a-l lipsi de cele grupale sau specifice prin care, de fapt, „va intra” și se va insera în orizontul tot mai larg, mai nuanțat al culturii mondiale.

Atitudinile interetnice. Atitudinile sociale, avînd toate caracteristicile de structură, dimensiune, dinamism psihic, eficiența proprie acestora. Au ca obiect faptele umane, instituțiile, limba, valorile culturale, persoanele sau grupurile sociale. În sens generic, noțiunea de atitudine interetnică exprimă poziția polară - de *pro* sau *contra* - a subiectului față de grupuri etnice diferite.

Atitudine multiculturală. Reprezintă o variantă de răspuns la pluralismul cultural caracterizată prin afirmarea culturii unui grup uman în chip autarhic, fără posibilitatea comparării sau contaminării cu alte culturi, conducînd la riscul închiderii în propriile limite și posibilități. Cultura unei macrocolectivități apare ca un mozaic de elemente juxtapuse fără interpretări, fără comunicații, fără difuziuni. Atitudinea este întîlnită în plan educațional atunci cînd școala, chiar dacă militează pentru afirmarea culturilor minoritare, nu asigură o integralitate și o deschidere reciprocă între culturi, o familiarizare - de pildă - a tuturor exponenților culturilor parcelate cu note sau trăsături ale culturilor populațiilor aflate în relație de continuitate pe baza unor valori-liant, unificatoare. Interculturalitatea se distinge de multiculturalism sau pluriculturalism care are o structură mozaicală, de elemente culturale juxtapuse.

Formarea competenței interculturale are un rol important în politica educațională a Republicii Moldova.

Realizarea acestui obiectiv contribuie la cooperarea între oameni, la afirmarea democrației și păcii între popoare.

Interculturalitatea se obține prin prezența competențelor axiologice, care presupune capacitatea de a avea și competență empatică.

Comparativ cu satul Iablona, sat de mărime medie și cu satul Sturzovca sat mare, satul Iarova raionul Soroca, poate fi în lista satelor fără perspectivă în dezvoltarea social-economică?

Cu toată certitudinea afirmăm că nu pot fi considerate satele Iarova și Balinți fără viitor deoarece hărnicia locuitorilor, conducerea chibzuită a conducătorilor, pămîntul mănós, Nistru cu pește și mijloc de trecere cu barja în Ucraina (la 2 km), relațiile sănătoase interetnice între moldoveni și ucraineni, cât și înțelepciunea,

instruirea și educația primită în familie și școală sînt piloni și duri, și puternici în existență, și dănuirea lor.

Discuțiile cu oamenii, răspunsurile primite de la respondenți au evidențiat următoarea concluzie: doar împreună, lucrînd și ajutîndu-se, respectîndu-se și fiind toleranți se poate conviețui civilizată creînd bunuri materiale și spirituale pentru sine, pentru comunitate, pentru societate.

Aflarea într-o expediție de cîteva zile în noiembrie 2003 în aceste frumoase locuri din cîmpia Sorociei ne-a surprins plăcut de bunătatea și prietenia sinceră dintre acești oameni, un crîmpei din modul lor de viață elucidînd în continuare.

În componența primăriei Iarova raionul Soroca sînt incluse satele Balinți Noi și Vechi și Iarova. Populația – 1108 cetățeni, dintre care 727 oameni constituie populația satului Iarova.

În școala din sat obiectele de studiu se predau din 1990 în limba de stat. Copii din familie cunosc limba ucraineană (în familiile național-mixte).

Satul este mic, departe de centru raional, cu o infrastructură puțin dezvoltată, dar oamenii conviețuiesc în bună înțelegere, muncesc și educă copiii.

Care sînt valențele umane ale conviețuirii în comunitatea etnică moldo-ucraineană din Iarova?

Cercetarea fenomenului spațial-etnic și analiza raporturilor umane firești contemporane favorizează valorificarea elementelor perene, durabile – singurele capabile să asigure continuitatea.

Majoritatea oamenilor bătrîni cunosc 2 limbi, iar copiii, tinerii și persoanele pînă la vîrsta de pensionare cunosc 3 limbi – ucraineană, rusă și limba de stat.

Mai mult de jumătate din populație constituie familii unde unul din soți este ucrainean. Cunosc generația în creștere multe tradiții, obiceiuri, datini ucrainesti, care s-au transmis copiilor, deasemenea cunosc obiceiuri moldovenești.

Familia, școala educă spiritul de prietenie, ajutor reciproc, toleranță.

Educarea relațiilor umane în mediul polietnic jenerază o înțelegere între oameni și un mod sănătos de viață – ceea ce determină democratizarea în continuare a societății.

La întrebarea chestionarului “Cum apreciați relațiile interetnice din localitatea Dumneavoastră, 26,3% respondenți au răspuns “foarte bine”, 52,4 % “bune” și 21,3% “satisfăcătoare”.

Concluzionăm, că schimburile culturale – materiale sau spirituale apreciază subiecții și sînt mijloace pentru buna conviețuire sau bunăvecinătate cît și efect ale buneii vecinătăți. În comunitatea etnică mixtă, omul aflat la confluența de culturi poate fi mai bogat spiritual, psihic, fiind prezent procesul de enculturație și socializare individuală.

Spre acești oameni moldoveni, ucraineni, ruși s-a creat o relație socială, umană creată pe criteriul de apropiere spațială, cît și spirituală, materială – economică.

Biculturalitatea și bilingvismul sînt specifice și frecvente din partea moldovenilor și din partea ucrainenilor. În familiile mixte există coeficient de toleranță.

Conceptul de interculturalitate în stil european include și "cultivarea respectului pentru drepturile și libertățile omului indiferent de apartenența etnică, de

proviniența socială și atitudinea lui față de religie - principiu consemnat în Carta Națiunilor Unite."(Art.5(2,b)

În articolul 10 al Constituției Republicii Moldova "Unitatea poporului și dreptul la identitate" scrie: (1) Statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova. Republica Moldova este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi. (2) Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

Educația națională și cultura generală a cetățeanului învață să trăim în înțelegere, împreună cu alții.